XIX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 19. julija 1939 Št. 29.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26. — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

„Lepa naša domovina . . .“

„Rod, veš še, da tvoj kralj je z ognjem kronan bil,
in da nihče iz rok mu žezla ni izvil?“
O. Župančič v „Naši besedi“.

Svoječasno smo na tem mestu v nizu pregleda slovanske zgodovine v kratkih obrisih nakazali rast in položaj srbskega in bolgarskega naroda. Danes bi se kratko pomudili ob pestri zgodovini Hrvatov, ki imajo že po svoji zemljepisni legi nujno zanimivo in burno preteklost.

Pradomovina Hrvatov je prostrana Rusija. Neka teorija trdi, da so se Praslovani pred tisočletji doselili od vzhoda v sarmatske nižine, v dobi preseljevanja narodov prodrli v osredje Evrope, v stoletjih na to pa se razdelili v severo- in južnoslovansko vejo evropskega kontinenta. Kot Slovenci so se tudi Hrvati po naselitvi v sedanje predele daljšo dobo svobodno razvijali. Začetkom 10. stoletja se je knez Tomislav proglasil za hrvatskega kralja ter si podredil ozemlje ob Savi tja do Jadrana. Kmalu so se na mejah nove države pojavili številni sovražniki: Madžari na severu, Benečani na jugu in Bizantijci na vzhodu.

Zgodovinski pečat je najprej vtisnila Hrvatom doba turških vpadov. Turkom se je na Kosovem polju posrečilo streti samostojno srbsko državo in srbski narod vkleniti v večstoletno sužnjost. Za Srbi so postali neposredni mejaši Turkov Hrvati. Neštetokrat so turške čete drle preko hrvatske zemlje ter jo plenile in pustošile. A vse nevarnejši od Turkov so bili za obstoj hrvatske države Madžari. Tomislavu je sledila vrsta hrvatskih kraljev, med njimi najmogočnejši hrvatski vladar Peter Kresimir IV. Za njegovim nečakom Štefanom II. je sedel na hrvatski prestol ogrski kralj Ladislav, deželi so zavladali Arpadovci. Naslednja stoletja so bili Hrvati domala neprestano pod madžarsko politično oblastjo.

Koncem 15. stoletja drugič vderejo Turki na Hrvatsko in Slovensko. Na Krvavem polju jim podleže hrvatska vojska. Kmalu nato porazijo še ogrsko armado. Še v istem desetletju se pojavijo prvič pred Dunajem. Dolgih dvesto let so Turki nevarni tekmeci vstajajoče habsburške Avstrije, oblegajo Dunaj v drugič in se začnejo umikati šele, ko se jim zoperstavijo vojske „svete lige“, v katero so se združili poleg Avstrijcev še Poljaki, Benečani in nato Rusi in ki jo je izdatno podpiral tudi poglavar Cerkve. Medtem ko so se v turški vojski pojavljali neprestani janičarski upori, so združene vojske prodirale proti vzhodu, zasedle Belgrad in Turke prisilile h predaji Madžarske, Slavonije in Hrvatske. Avstrija postane velesila.

V času turških vpadov se je proslavil hrvatski kmet-vojak. V obrambo proti Turkom je bila ustanovljena Vojna krajina, katere prebivalci so uživali posebne pravice. Skupno z doseljenimi Srbi so Hrvati tvorili živ zid proti nevarnosti polumeseca. Vojno krajino so si uredili kot banovino s hrvatskim banom, hrvatski sabor pa je bil nekak hrvatski parlament. Ko je sveta liga premagala Turke in so si Habsburžani pridelili Hrvatsko, so slednji skušali prenesti svoj centralizem tudi na Hrvate. Proti nameram Dunaja so se dvignili brata Zrinjski in Krsto Frankopan, a avstrijske čete so upor zadušile, voditelja zarotnikov pa sta bila v Dunajskem Novem mestu obglavljena.

Marija Terezija je Hrvate podredila Madžarom. Za nade, da bodo Madžari opora proti dunajskemu centralizmu, so jih Madžari ukanili. Sužnjosti pod Turki je sledila germanizacija in nato madžarizacija. Plemstvo je bilo izkoreninjeno, v hrvatskih šolah se je bohotila madžarščina, uradni jezik Hrvatov je bila istotako madžarščina. Vrhuvsega so bile hrvatske dežele razkosane upravno na tri dele.

Pod Madžari in njihovim nasiljem se začne velika doba hrvatskega prebujenja. Kmečki dom je bil trdno zavetišče hrvatske besede, mladina iz preprostih hrvatskih družin pa nositeljica hrvatske narodne ideje. Mladi pisatelji uvedejo češki črkopis, narodni listi budijo hrvatsko zavest, čitalnice postanejo žarišča narodnega življenja. Upirajo se Madžari, protivijo porasti Hrvatov Habsburžani, a narodne rasti ne more več ustaviti nobena sila. Končno dozori pri hrvatskih voditeljih spoznanje, da bo mogoče zaščititi narodno hrvatsko svojstvenost najboljše v družbi ostalih južnih slovanskih narodov, ki so se vsak na svoj način priborili do tega skupnega spoznanja. Po svetovni vojni ga jugoslovanski narodi uresničijo v Jugoslaviji.

Zlata nitka tako pestre hrvatske zgodovine katera je? Štiri petine hrvatskega naroda živi še danes na vasi. Matija Gubec, kmet in boritelj za pravo podeželja, z razbeljeno krono venčani kralj hrvatskih seljakov, je med največjimi junaki hrvatske zgodovine. Od bratov Radičev do danes je politična organizacija hrvatskega kmetijstva vsenarodna organizacija. Stržen naroda, ki se je dolgih tisoč let boril in ni podlegel ne Turkom ne Habsburžanom in ne Madžarom, je hrvatski kmet. Kmet je nepoznani vojak in junak tisočletne hrvatske borbe za narodno enakopravnost.

Trimesečni brezuspešni razgovori v Moskvi.

Tajinstvena sapa piha od severovzhoda. Tri mesece se že pogajajo Angleži in Francozi s sovjetskim zunanjim komisarjem Molotovom. Desetkrat so se v tem času že razgovarjali o vojaški trozvezi Anglije-Francije-Rusije. Odposlanstvu demokratičnih velesil se je pridružil celo še visok francoski častnik. Uspeha iz Moskve pa ni in ni.

Vsebina moskovskih razgovorov in vzroki izostalega uspeha so ostali tajni. Časopisju preostanejo samo domneve. Piše se, da sovjeti hočejo priznati nedotakljivosti meja nekaterih evropskih držav (Poljske, Rumunije?), da ostaja Anglija kramarska pri ponudbah, stavljenih Rusiji, da je sporazum že davno uspel in čakajo samo na ugoden trenutek za njegovo objavo, in končno, da so Rusiji Evropa in njene skrbi deseta briga in so sovjetski interesi na Daljnem vzhodu. Vsekakor se mora svet sprijazniti z dejstvom, da **se je prvotno nameravani načrt ozke vojaške trozveze Anglije-Francije-Rusije izjalovil.** Ostane sedaj samo še nada na neko medlo, bolj nejasno meddržavno pogodbo, po kateri si bodo omenjene velesile jamčile pomoč, če jih katera koli četrta država neposredno napade.

Za spoznavanje mednarodnega položaja in njegovega bodočega razvoja si hočemo sedaj predočiti sledeča dejstva: Angija ostane slejkoprej na čelu fronte demokratičnih držav — to kaže resnost njenih priprav — in se bo ozko naslanjala na Francijo in Poljsko. Vlogo angleške zaveznice na evropskem severovzhodu prevzame namesto sovjetske Rusije Poljska. Rusija ostane vsaj začasno opazovalka ob strani, z enim očesom uprtim na Daljni vzhod, kjer se na mongolsko-mandžurski mej pripravlja oziroma vrši že pravcata vojna z Japonsko, z drugim očesom uprtim, ali boljše: napol zaprtim in pomežikujočim nasproti Evropi in evropskemu razvoju. Jasno je, da **Nemčija in Italija nikakor ne ostaneta prekrižanih rok, marveč bosta svoja prizadevanja za okrepitev osišča Rim-Berlin še pospešili.** Vsekakor ostane ob tem razvoju evropska tehtnica vsaj začasno še uravnotežena in zaenkrat ne bo resnejših zapletljajev.

Kancler o nemški umetnosti.

V München-u je kancler otvoril veliko umetnostno razstavo. V otvoritvenem govoru je dejal, da je prvi cilj njegovega umetnostnega stremljenja — čiščenje umetnosti od nepotrebne navlake — dosežen in da terja odslej od umetnikov dela, ki bodo odgovarjala veličini narodno-socialistične Nemčije. Kancler je še omenil, da bo prihodnja velika umetnostna razstava obsegala vsa umetnostna področja. Višek otvoritvenega dneva je bil slavnostni sprevod „2000 let nemške kulture“.

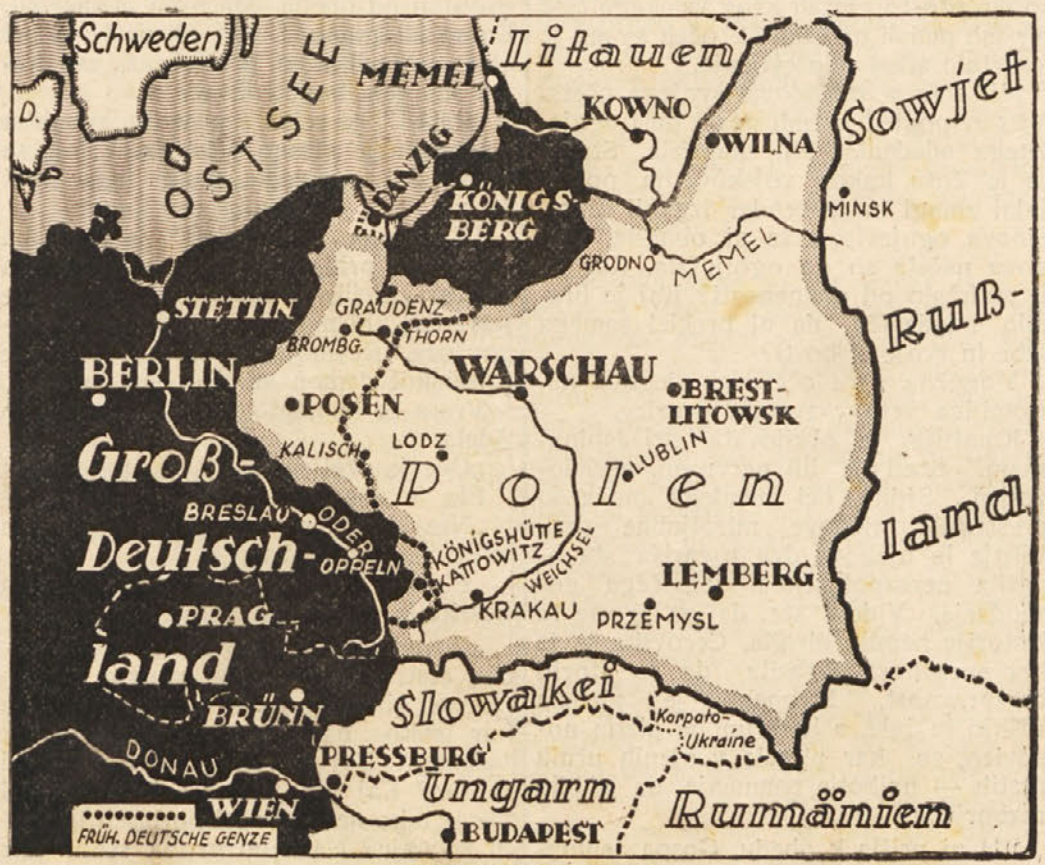

Poljska in njene sosede. Zander-V.

„Völkischer Beobachter“ odgovarja francoskim listom glede preselitve južnih Tirolcev.

Francoski listi so se v minulih dneh razpisali o nameravani izselitvi južnotirolskih Nemcev v Nemčijo oziroma v južno Italijo. Navajali so, da hoče Italija iz-političnih in vojaških razlogov poseliti južno Tirolsko z Italijani iz gornje Italije. Pariški **„Temps“** obširno poroča o izselitvi nemške manjšine v severni Italiji, dodaja, da so politične prilike v Italiji nepovoljne, da se nahaja večje število nemškega vojaštva v Italiji in da bo italijanska armada postavljena pod nemško poveljstvo. Končno pristavlja omenjeni list še novico, da bo dala Italija Trst v najem Nemčiji.

„Völkischer Beobachter“ odgovarja pariškemu listu v štev. od 15. julija. V odgovoru pravi, da pogodba nemške in italijanske vlade glede južne Tirolske Franciji bržkone nikakor ni po volji, ker se huduje vsled izselitve omejenega števila Nemcev. Nemško glasilo navaja, da je obstojala slična pogodba med Grčijo in Turčijo in za izvedbo te pogodbe je dala Zveza narodov celo denarna sredstva na razpolago. List končno navaja predlog angleških listov, naj bi se 400.000 gdanskih Nemcev preselilo v Nemčijo in ugotavlja, da bi imel pariški dnevnik boljše prilike za svoje ocene in mnenja o izseljevanju tujih narodov z državnih ozemelj.

Obisk grofa Ciana v Španiji.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je bil v Španiji sprejet z uprav vladarskimi častmi. Njemu na čast se je vršila velika parada Francove armade. V zdravicah na uradnem banketu sta general Franco in grof Ciano poudarila **iskreno prijateljstvo Italije in Španije,** ki je bilo potrjeno s krvjo in ga nujno terja skupna zgodovina obeh držav. Grof Ciano je še v imenu Nemčije izjavil tudi to: **„Ideali, ki so zedinili španski, nemški in italijanski narod v borbi in v zmagi, so jamstvo za evropski red in mir.** — General Franco je nato dopisniku nekega portugalskega lista izjavil, da skrbi Španijo sedaj gospodarska in politična obnova države in naroda in da torej **Španija v morebitnem spopadu evropskih držav ostane nevtralna,** razven če bi bilo napadeno njeno ozemlje in bile ogrožene njene koristi.

150 letnica francoske revolucije.

Francija je minule dni proslavila stoinpetdesetletnico revolucije. Dne 14. julija 1789 so revolucionarne čete naskočile Bastiljo, kjer je bilo zaprtih večje število jetnikov-revolucionarjev. Trdnjavo je branilo 82 invalidov in 32 Švicarjev, boj je trajal štiri ure, nakar se je posadka podala. Drugi dan so delavci mogočno trdnjavo, ki je bila nekak simbol dotedanjega režima, razrušili do tal. Vsako leto so nato dne 14. julija svečano obhajali obletnico zavzetja mrke trdnjave in proslavljali prelom z monarhistično ureditvijo države in pričetek demokratične vladavine.

Letošnji proslavi so dali Francozi še poseben sijaj. Istočasno so se vršile vojaške vaje, šefi angleškega in francoskega generalnega štaba ter vojna ministra obeh držav so imeli daljše posvetovanje. Parade se je udeležilo 30.000 vojakov. Po radiu je govoril predsednik Lebrun, odgovarjali so mu istotako po radiu Arabec iz Tunisa, do-

mačin iz Indokine, zamorec iz Senegala, kapitan največje francoske ladje, ki plove proti New-Yorku, ter trije francoski delavci iz različnih pokrajin. Med proslavami je letalo v zraku 350 letal, od teh 42 angleških.

Pogajanja med Anglijo in Japonsko.

Angleži in Japonci so pričeli pogajanja zaradi blokade v Tjencinu. Japonci so zahtevali, naj se pogovor tiče splošnih prilik na Kitajskem in dovede do temeljite spremembe angleške politike na Daljnem vzhodu. Ozadje pogajanj tvorijo burne protiangleške demonstracije. Pojavili so se v Tokiu plakati z napisi **„Pobijmo nos Angliji!“** ali **„Dol z Anglijo, ki podpira Čangkajška!“**. Ustanovljenih je bilo več protiangleških društev, vlada sprejema od vseh strani brzojavne pozive japonskih organizacij, naj prisili Anglijo h preokretu njene vzhodne politike.

Japonska vlada je izdelala zahteve, ki tvorijo sedaj osnovo mednarodnih razgovorov. Od Anglije terja, naj ustavi vsako pomoč Čangkajšku, naj ukine protijaponsko politiko, prizna novi položaj na Kitajskem ter politično in gospodarsko sodeluje z japonsko vlado. Spričo mednarodne napetosti so izgledi na povoljen uspeh pogajanj prav malenkostni.

Mrzlična prizadevanja Anglije.

Londonska poslanska zbornica je minuli četrtek izglasovala novi državni proračun, po katerem je določenih 738 milijonov funtov za državno obrambo in oborožitev. Te številke predstavljajo ogromno denarno svoto, največjo, katera je bila doslej od katere koli države namenjena v svrhe oborožitve. Angleži računajo, da bodo številke same vplivale na zunanji svet.

Vrhutega bodo angleška vojna letala posetila Francijo in ostale, Angliji naklonjene države, da demonstrirajo angleško vojaško silo. V avgustu in septembru se bodo vršili letalski in mornariški manevri in bo pod orožjem milijon vojakov.

V tej zvezi so zanimiva pisma, ki jih pošilja neki King-Hol iz Londona raznim Nemcem v rajhu. V pismih skuša pregovoriti nemške bralce, naj začnejo samostojno presojevati mednarodni napeti položaj in naj odpovedo svojo državljansko disciplino. Na ta londonska pisma je odgovoril minister Goebbels v dunajskem „Völk. Beobachter“ ter jih odločno zavrnil.

Ta pozna prometni red. — S senom obložen voz zastavi avtomobilu cesto. Šofer: „Ali bi se mi umaknili, oče?“ — Oča: „Mi se nikamor ne mudi!“ — Vozač: „Zakaj ste se potem umaknili vozniku s kolesljem?“ — Oča: „Ker mi je njegov konj kradel seno. Tega se pri vas nimam bati!“

Teden v besedi.

Nemški listi zavračajo trditve inozemskega časopisja, po katerih Nemčija želi vzeti Trst za več let v najem.

Anglija in Francija bosta z denarjem omogočili Poljski vzdrževanje vojske 1 milijona mož.

Italija je sporočila Franciji, da ne priznava odstopa pokrajine Aleksandreta Turčiji.

Med Madžarsko in Slovaško se je pojavila nova napetost. Madžari očitajo slovaški vladi, da nemilo ravna z njihovo manjšino.

General Franco je od italijanske vlade povabljen, naj septembra poseti Rim.

Praške „Narodne Noviny“ pravijo, da hočejo Čehi v protektoratu samoupravo, delno državno samostojnost, kulturno ter jezikovno svobodo.

Ameriške Združene države pripravljajo celo vrsto ukrepov proti Italiji.

Za italijanskega pravosodnega ministra je bil imenovan dosedanji italijanski poslanik v Londonu Grandi.

Bivši albanski kralj Zogu je bival v Varšavi in se v neznani misiji poda sedaj na Švedsko in od tam v Anglijo.

Ruski izseljenci so proglasili zadnjega carja Nikolaja II. za svetnika, ker je umrl mučeniške smrti.

Ameriška pšenična žetev bo letos za tretjino manjša od lanske.

V španski Salamanci je eksplodirala smodnišnica, pri čemer je bilo porušenih 1090 hiš in ubitih do 100 oseb.

900.000 japonskih vojakov je padlo na Kitajskem, trdijo kitajski listi.

Anglija preizkuša protiletalske topove, ki streljajo avtomatično. V minuti izstrelijo 50 granat in baje zadevajo z največjo sigurnostjo.

Roosevelt je poslal papežu pismo, v katerem pravi, da z interesom zasleduje mirovno akcijo Vatikana.

Slovaška bo po novi ustavi razdeljena na 7 komitatov, na čelu teh bodo stali veliki župani.

34.000 rekrutov je minulo soboto v Angliji nastopilo vojaško službo. Do jeseni bo vseh vpoklicanih obveznikov nad 200.000.

Danes je pol Evrope mobilizirane in v vseh državah se kopičijo novi vojni ukrepi, pravi angleški poslanec Winston Churchill, ki bo baje v kratkem vstopil v angleško vlado.

Na Kitajskem se je osnoval poseben vojni svet, ki bo nadzoroval vojsko in civilno prebivalstvo vse Kitajske. Njegov predsednik je maršal Čangkajšek. Ta svet je vrhovna kitajska instanca.

Napovedujejo obisk egiptovskega kralja Faruka v Grčijo.

Francija je zaščitnica pravice in svobode vseh narodov in vseh veroizpovedi, tako je dejal francoski zunanji minister o priliki proslave francoske revolucije.

V London je dospel jugoslovanski knez-namestnik Pavel s kneginjo Olgo. Gosta sta angleške kraljevske družine.

Iz naše države

Nemška mladina iz inozemstva

je v večjem številu dospela v rajh na taborovanja. Fantov in deklet je dospelo v Nemčijo okroglo 2000. So iz Jugoslavije, Italije, Bolgarije, Rumunije, Španije, Turčije, Ogrske in iz prekmorskih dežel. Na Koroškem je prirejenih za inozemsko nemško mladino sedem taborišč, med drugim ob Baškem jezeru, v Dolah ob Vrbskem jezeru i. dr. Taborovanja so prepletena s predavanji, igrami in izleti.

Javno uradništvo prevzeto.

V upravo rajha so bili prevzeti vsi javni uradniki Vzhodne marke. Do septembra 1940 sprejemajo dosedanji mesečni zaslužek in napredujejo kot doslej običajno, s septembrom 1940 pa postanejo uradniki Velike Nemčije. Izločijo se vsi uradniki, ki so dosegli 60. leto.

Enotno železniško pravo.

Izšel je zakon, po katerem je uvedeno enotno železniško pravo. Prvi člen pravi, da je železnica last države in jo železniški minister upravlja kot „posebno“ državno premoženje. Železniški uradi dobijo značaj oblasti, železniški uradniki pa bodo državni uradniki. Novost je, da se bo železniški tir odslej prišteval k cesti in bo na razpolago vsakomur, v kolikor ne bo uprava odredila izjeme. Novi zakon stopi v Vzhodni marki pozneje v veljavo.

Davka proste nove stavbe.

Finančni in notranji minister sta odredila: Najpozneje z 31. marcem 1944 potečejo vsa davčna oproščenja, ki so veljavna doslej. Zakon predvideva termin, do katerega morajo biti nove stavbe gotove, da so davka proste in to je 31. marec 1940. Izjeme bodo dovoljene potom posebnih odredb. Načelno velja, da po aprilu 1944 nihče ne bo več deležen oprostitve davkov za nova poslopja.

Dekliška delovna služba

je načelno obvezna za vsa neporočena dekleta pod 25 let, ki hočejo postati delavke ali uradnice in do 1. maja 1939 še niso bile v službi ali strokovni vežbi. Kmetska dekleta odslužijo svoje leto v kmetijstvu. Služba ni obvezna za dekleta, ki so zaposlena v kmetijstvu ali se nahajajo v gospodinjski šoli ali če so doma nujno potrebna.

Vesti iz Jugoslavije

Kongres Kristusa Kralja

stoji v ospredju interesa slovenske in jugoslovanske javnosti. Poročila o predpripravah zanj dokazujejo, da bo postal veličastna manifestacija za verski preporod evropskih narodov. Ljubljanski „Slovenec“ je v več uvodnikih prinašal temeljne misli o predstoječih verskih proslavah. Med drugim tudi to: „Pri vseh narodih najdemo katoličane, ki neradi slišijo naslova „katoliški“. Pravo, pristno poganstvo se dviga mnogokje iz tal na krščanskih tleh. Moderna mesta so, če že ne formalno, pa vsaj dejansko delno že poganska. 50, 30, 20 ali tudi le 10%, če ne še manj, živi res krščansko. Iz mest pa se razleza ta „pokret“ vedno bolj na deželo. Svet odpada od Boga. Trumoma odpada. Ponekod v Evropi se dogajajo v tem pogledu hude stvari... Vsak veren Slovenec naj bi se živo zavedal, v kaki nevarnosti je danes kraljestvo božje, potem bi čutil živo potrebo, da ga najprej utrdi v sebi in še kaj ukrene v njegovo obrambo.“

60 letnica Vladka Mačka

voditelja Hrvatov, je bila Hrvatom povod za večje narodne proslave. Listi so o hrvaškem politiku priobčili daljše življenjepise, iz katerih posnemamo: Dr. Maček je sin slovenskega inženjerja, po materi pa je Hrvat. Kot dijak se je navdušeno boril proti madžarizaciji Hrvatov. Poklicno je odvetnik. Ves čas je pristaš idej bratov Radičev, ki so proglasili hrvatskega kmeta za steber naroda in kmetu posvetili vso svojo pozornost. Po smrti Štefana Radiča je prevzel vodstvo seljačke stranke. Danes nosi veliko odgovornost za dokončno pomirjenje notranjih prilik. Ker je res Hrvat, je tudi iskren Jugoslovan in je zato njegova iskrenost pri započeti notranji akciji sigurna.

Dr. Gregorij Rožman — 10 let škof.

Dne 14. julija je ljubljanski vladika praznoval 10 letnico, odkar je bil posvečen v pomožnega škofa. Še kot vseučiliški profesor je prevzvišeni slovel kot pridigar, spovednik in mladinski voditelj. Njegovo imenovanje za cerkvenega poglavarja ljubljanske škofije so vsi Slovenci brez izjeme toplo pozdravili. Velika slovenska katoliška razgibanost v duhovnem in prosvetnem življenju v zadnjem desetletju je njegova osebna zasluga. Tudi predstoječi kongres Kristusa Kralja stoji pod njegovim vodstvom. — Čestitkam ljubljanske škofije se pridružujemo tudi mi koroški Slovenci in mu želimo v novo desetletje novega božjega blagoslova.

Podlistek

Vajansky — Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(26. nadaljevanje.)

„Pogledam, kaj se da storiti,“ je vljudno rekel Jablonsky, „kar bom mogel —“

„Hinavec!“ je kriknil Milko in z roko segel v žep. Odločil se je bil zmeti v prah svojega protivnika. Revolver je stiskala v žepu prožna roka. Že ga je hotel potegniti.

Na verandi se je pojavila bela, angelska postava Elina.

Roka mladega moža je izpustila revolver. Z obema rokama si je pokril obraz. Solze jeze, gneva, nemoči in sramote so ga zalile. Jablonsky se je umaknil v stran. Mimo Miloslava je ponosno šel Višnja. Pravi zmagovalec mimo slabotnega, igraje premaganega protivnika.

Ljudje so bili razjarjeni — a roke so obtičale v suknjičih. Kakor sence so se porazgubili kmetje — čez hip je bil starec osamljen. Milko ga je prijel za roko. „Pojdite noter, oče, pomirite se!“

„Jaz sem miren, sin moj!“ je rekel starec s pokojnim smehljajem in šel v izbo. Njegovo lice je bilo veselo, zadovoljno. Ves se je zravnal. Dolgi sivi lasje so mu prosto vihrali krog visokega čela ter mu padali na rame. V očeh se mu je lesketalo silno oduševljenje.

Miloslav je občudoval svojega očeta. Njegov pogled je tudi mladi duši ognjevitega mladeniča vlil zaupanja. Starec se je čutil kakor vojskovodja po sijajni zmagi in je vendar izgubil bitko. Sinova ognjevitost se ni obnesla, njegova načela so ga ogoljufala. Kaj ga je zadržalo od obupanosti? Kaj je branilo mladeniču, da ni preklel samega sebe in svoje slabosti?

Mogočna vera očetova, njegova nezlomljiva vera v svetost pravice.

Komisija je obedovala pri Jablonskem. Stari je bil nervozen, nezadovoljen. Srdite oči mladega moža so prestrašile njegove miroljubne prsi. Višnja in njegova dva tovariša sta opazila nerazpoloženost domačega gospodarja. Videla sta, da ga je vsa ta historija nemilo dirnila. Cerovska se je kar naravnost izrazila, da so storili brezpravnost. Strupeno je gledala Višnjo in igle, s katerimi je pletla nogavico, so kar plesale v njenih urnih prstih — najbolje znamenje, da je bila razburjena.

Ela ni prišla k obedu. Gospa Jablonska je, vznemirjena radi moževe nerazpoloženosti, kratko in nejevoljno odgovarjala na vprašanja gostov. Kmalu so vstali od obeda. Nihče jih ni spremil. Ko so šli mimo. Elinih oken, se je pri oknu pojavil njen beli obraz, zaleskетali so njeni bogati lasje.

„Rablji!“ je rekla s prostim, zvonkim glasom in je glasno zajokala. Višnja se je zdrznil, pogledal nazaj in — snel klobuk. Ela je izginila za oknom.

„Kaj sem to storila?“ je zaječala. „Kako mi pride na misel, da se mešam v stvari, ki jih ne razumem! Kaj pa me jezi? Saj bi morala plesati! To je njegov oče, oče mojega neprijatelja, ki je prišel kot demon ali hudoben duh!“

Vrata so se naglo odprla; vstopila je Adela.

„Oče je užaljen! Kaj si to naredila?“

Ela je napravila kljubujoč obraz.

„Nazvala sem vaše goste s pravim imenom. Kaj še drugega?“

„Elenka, Elenka! Dekle si, hčerka gostitelja. Kaj si to naredila?!“

„Povedala sem samo, kar tudi ti misliš, sestra moja,“ je z zvonkim, tresočim se glasom rekla mlada deva, „in kar lahko na zahtevo ponovim vsak trenutek! Kaj pa jim je napravil stari rektor? Kaj jim je napravil starec, ki me je tako nežno božal po laseh in molil za naju? Na robu groba stoji, mir starcu! Da, še več bom storila. Sama se postavim pred stara šolska vrata in videla bom, kdo potegne starca ven. Sramota, sramota, sestra, da tudi najin dobri oče sega razbojnikom v roko.“

Ela je vsa sršela v plemenitem gnevu, njena mila, dehteča glavica se ji je stresala na labodjem vratu.

„Oče ti ukazuje, da ne smeš zapustiti svoje izbe. Mati tarna. Zelo si razžalostila svoje starše!“

„Adela, ven iz zapora!“ je bilo slišati glas Jablonskega pred vrati. Adela je odšla.

Ključ je zaškripal v vratih.

Mraz je spreletel Elo po životu. Rdečica ji je izginila z lica. Ogledala se je po izbi, kakor da je bila stopila v neznan kraj. Potem se je zgrudila na posteljo.

„Zapor torej — izgubila sem prostost!“ Ta misel ji je bila grozna. Njena svobodna, ognjevita duša ni mogla prenašati nesvobode! Skočila je k vratom, stresala za kljuko! „Zapor!“ je vzkliknila in se spet zgrudila na posteljo. Vroč tok solza se ji je potočil iz oči, lile so se na belo blazinico. Objel jo je polsen. Valovito so se ji dvigale bujne prsi in vzdihi so se oglašali iz njih.

(Dalje sledi.)

Štafetni tek.

Sredi mestnega trga je velik vrvež. Množica ljudstva zre napeto v smeri ceste. Na cesti sami cepetajo štirje mladci v telovadnih drezurah in se istotako nestrpno ozirajo nazaj v smeri ceste. Kar pridrvijo hipoma zapored štirje tekači. Sapa jim pojema ob hitrem in dolgem teku, utrujenost se bere z znojnih obrazov. V hitrem zagonu dosežejo čakajočo četvorico, takoj predajo tekmovalne palčice in že zleti naglem teku nova četvorica po cesti naprej protu cilju. Upehana došleci se v množici odpočijejo. Še pet- in šestkrat menjavajo tekači v štafetni tekmi, dokler prvi ne doseže cilja. Dostojanstveno odda tekmovalno paličico, navdušena množica pa veselo vzklika srečnemu zmagovalcu. Tek je končan.

Oče je zaoral brazdo. Dolgih štirideset let je v vsaki vigredi stopal po njivi, jo oral in sejal, da mu je ljuba, kot so mu ljubi njegovi otroci. Trdo oklepa koščena pest ročice, globoko reže lemež zemljo, jutranji vetrič se poigrava s čopom sivih las na očetovem temenu. Spočiti konji veselo pohrzavajo. Malce prehiter je njihov korak za orača, ki s koščenim držajem mojstri plug. Plug ima danes svoje muhe. Parkrat ga je komaj uravnal v ravno smer, nenadno zadene železo ob nepričakovano oviro v zemlji, mladi Joža ob sunku takoj ustavi konje.

„Joža, pojdi sem!“ tiho pozove oče, kot bi se nečesa bal. „Stopi za plug in predaj konje meni!“

Sin pogleda očeta, ta pa se mu umakne z očmi. Brez besede zaorje novi orač preko ovire. Konji začutijo novega gospodarja ob plugu in še živahnejše prestopajo. Po kratkem presledku že se čuje rezek „hihot!“ in prva brazda je zaorana.

Oče stopi k sinu. „Imej v časti plug in dobro orji na našem domu!“ siloma spregovori, a že je hipna bridkost minula in krepko stisne oče sinu roko. V očeh mladega gospodarja se zaiskri mlado, borbe željno navdušenje.

Vdova Ana je odložila posodo in se s pritajeno nestrpnostjo ozrla na uro. „Sedaj bo prišel“, tiho šepeče predse, ob misli nanj se vzravna za hip upognjeni, šestdesetkrat križani hrbet. Čim bolj se je bližal konec počitnic, tem pogostejše je uhajala njena misel k sinu-edincu, ki je dokončaval srednjo šolo. Dan njegovega prihoda pa se ji je že v zgodnjem jutru zazdel kot najlepši praznik.

„Mama! Dober dan! Ja, kje pa ste?“ se začuje zvonki glas v vratih. In že proži dijak-abiturient roko svoji materi. —

Na večer sedita sama in dijak pripoveduje o mestu, šoli, tovariših in načrtih. Nenadno se nečesa spomni in že zavihti pred materjo svoje zrelostno spričevalo. Še mati je vsa radostna ob tej prešernosti. Potem pa leže tiha senca na njeno čelo.

„In kaj zdaj?“

Sin se ozre za materjo.

Stara je, vsa osivela, vsa nagubana. Pa vsak las in vsaka guba govori o njeni silni ljubezni in v ljubezen skriti želji.

„Mama, kar sta želela oba z očetom, to želim tudi jaz! Iz proste volje volim poklic, ki je zame in za mojo družino najlepši!“

Solza zaigra ob teh besedah v maternem očesu, hvaležen pogled mu hiti nasproti. Tiho se sklone v miznico in preda sinu zarjavelo malo knjižico. „Na! Kot dekle sem kupila ta molitvenik tvojemu očetu, imel ga je s seboj na najini poroki in z njim je umiral na smrtni postelji! Varuj njegovo čast, ki je naša čast!“

Stari in mladi, tudi med njimi se vrši nekaka štafetna tekma. Stari prihajajo upehani in utrujeni do svoje štafete ter oddajajo mladim svoje ime, svoj ugled, svoje hotenje in svoje premoženje. Da bi še mladi tekmovali v življenju z ognjem, svetim, neugasljivim ognjem. Rod se vrsti za rodom v dolgi štafetni verigi, stari predajajo svoje želje mladim silam. Dobro ime, hišni ugled, vernost in zavednost — tudi narodna — gredo iz roda v rod vse dotlej, da je dosežen cilj.

Tako je in tako naj ostane!

Širom naše zemlje

Iz življenja davnih prednikov

Piše H. A.

Naši pradedje so bili kljub svojemu poganstvu prepričani, da se onkraj groba prične novo življenje. Dokler telo ni pokopano — tako so verovali — je duša obsojena, da nemirno leta po drevju, potem pa se preseli v raj (nav) ali pa v črno noč. Raj je domovina sončnega boga, tam vlada večna pomlad, sreča in zadovoljnost. Tam bivajo duše umrlih in tudi še nerojenih. Raznobarvana mavrica je most, po katerem pridejo duše pravičnih v raj, hudobneži pa morajo iti k besom v temno noč. Svoje mrliče so stari Sloveni deloma pokopavali in deloma sežigali. Iz mnogih prekopanih staroslovenskih grobov spoznamo, da so mrliče pokopavali z vsem okrasjem in orodjem, ki so ga rabili v življenju. Ako so mrtveca sežgali, so ohranili pepel v lončenih žarah, priložili so nakitje in vse skupaj dejali v zemljo. Navadno je imela vsaka zadruga svoje pokopališče, Žale imenovano.

Krščanstvo prevzema poganske šege.

Poganski nazori in običaji so se počási umikali krščanstvu. Še tedaj, ko so že stale krščanske cerkve in se ljudstvo v njih zbiralo k božji službi, so se ljudje na mnogih krajih držali svojih malikov in poganskih obredov. Na Tolminskem so še leta 1331 častili neko drevo ob svetem studencu. Morali so jim drevo in studenec zasuti. V naših vražah, narodnih pesmih se je ohranilo med nami še dokaj poganskega blaga. Marsikje je ljudstvo svoje prvotne poganske nazore preneslo na krščanske svetnike in stari narodni običaji so se oklenili cerkvenih prazników. „Zeleni Jurij“, ki se še mnogokod obhaja z ljudskimi igrami in pesmimi, spominja na starodavni pomladni praznik. Prav tako so narodni običaji o božiču in kresu, pripovedke o vilah in rojenicah, pravljice o zakletih kraljičinah, ki jih reši mladi junak, prepletene s spomini na pogansko preteklost. (V Tinjah n. pr. je še pred 50 leti neka starka molila k „rumenemu soncu“. Od kaplana posvarjena je resno odgovorila: Ja, ko bi sonca ne bilo, bi ničesar ne bilo!“ Molili so v Podjuni ponekod na čast „sobotnemu popoldnevu“ in podobno).

Upor proti krščanstvu.

Poganska doba naših pradedov v novi domovi traja približno do 8. stoletja po Kristusu. Biti je moralo poganstvo starih Slovenov iskreno, ker so se le z nevoljo ločili od njega. Vedno spet srečavamo v začetku pokristjanjevanja Slovene kot strastne, divje nasprotnike krščanstva. Po nekem zgodovinskem viru je okoli leta 696 prišla truma Slovenov črez Alpe na Bavarsko, pridrla do kočice puščavnika Marina in zahtevala od njega, naj jim kaže pot po Bavarski. Ker ni hotel, so ga najprej prisilili, da jim je znašal drva, potem so ga na grmadi živega sežgali. Leta 725 so Slovenci pridrli v Pongau na Solnograško in razrušili tamkajšnjo cerkev in samostan sv. Maksimilijana. Enako so delali ob svojih vojnih pohodih v Furlanijo. Vočigled tej sovražnosti in trdovratnosti starih Slovenov so bili napori krščanskih misijonarjev začetno pač zaman. Ko je leta 612 irski menih sv. Kolumban hotel iti k Slovencem razširjat Kristusov nauk, mu je bilo v spanju razodeto, da ljudstvo za sv. vero ni zrelo. Slično je bilo delovanje sv. Amanda brez trajnega uspeha. Prišel je med Slovene za kralja Sama okoli leta 630 z namenom, da bi dosegel mučeniško krono. A brez krone se je vrnil k svojim ovčicam, ne da bi kaj opravil.

Šele tedaj so postali Sloveni dovzetnejši za krščanstvo, ko so stopili v prijateljstvo dotiko in zavezništvo s krščanskimi narodi in iskali pri njih opore proti divjim Obrom. To je bilo nekako leta 745 za časa vojvode Boruta v Gorotanu. (Glej „Zgodovina slovenskega naroda“, str. 60—63). S tem prenehajo stari Slovani in prihajajo novi, prerojeni.

(Se nadaljuje).

Letošnje nove maše. V nedeljo **23. julija** so sledeče primicije: V Grebinjskem Kloštru daruje novo mašo č. g. Lovro Kaselj iz Stare vesi, pri Mariji na Otoku č. g. Janko Leks z Dol, pri Božjem Grobu č. g. Štefan Messner. — V nedeljo **30. julija** sta novi maši v Št. Lipšu (novomašnik č. g. Andrej Karicelj) in na Radišah (č. g. Janko Lampichler).

Dva koroška jubileja. Koroški „Grenzruf“ omenja dva zanimiva jubileja: 170 let je minulo, odkar se je po zalugi nizozemskega veleposestnika Thyss-a v deželi udomačil krompir. 190 let pa je, odkar je župnik Preserer v Dravski dolini prvič pokazal, kako se pravilno sadi in oskrbuje koruza. Oba poljska sadeža sta našla poslej pot domala na vsako kmetijo in danes si naše družine res že ne morejo več predstavljati časov brez „mešte“ ali žgancev.

Številne prometne nesreče v deželi so napotile odgovorno oblast k strogemu nadzorstvu. Varnostna policija ima nalog, da je v slučajih prestopka prometnih pravil neizprosna. Posebno strogo naj gleda na to, da vozači motornih vozil ne zauživajo alkoholnih pijač in so napram ostalim udeležencem na prometnih cestah po predpisih obzirni. Za prestopke so predvidene stroge kazni z zaporom, v težjih slučajih bo sodnija odrejevala prisilno delavnico.

Nemški dijaki pri letini. V spodnji Rož in spodnjo Podjuno je prišlo večje število visokošolcev pomagat kmetom pri spravljanju pridelkov. V Kapli na Dravi so nastanjeni Inomoščani, več graških in dunajskih dijakov je razdeljenih v Libučah, na Blatu in Vogrčah. Ob določenih urah se shajajo ter posvečajo svojo pozornost tudi drugim področjem.

Nemški dijaki iz inozemstva so se sešli v poletnem taborišču ob Baškem jezeru. Nad 50 šotorov je razpostavljenih naokrog, sredi med njimi pa se nahaja velik oder, nazvan „Wilhelm Gustloff-Tribüne“. Poleg baškega taborišča obstoja po poročilih nemških listov še sedem sličnih taborišč za inozemsko dijaštvo ob mejah drugih držav. V Bačah so pretežno dijaki iz Jugoslavije in Ogrske.

Težka vlomilska družba in primerna kazen. Pred celovškim sodiščem se je minuli teden zagovarjalo 10 poklicnih vlomilcev. Družbi je načeljeval 45 letni Matija Pičko iz velikovškega okraja, pripadali pa so ji predkaznovani pajdaši od vseh vetrov. Pičko sam je bil že 16 krat predkaznovan. V oktobru m. l. so v gostilni tik kolodvora v Metlovi prijeli Pička in kmalu za tem še ostalo družbo. Poglavar je dobil za nagrado 4 leta, ostali pa od 14 dni do 3 leta zapora. Sodnik je pri razpravi omenjal vlome v Neunerjevi tovarni za usnje, v boroveljski trgovini koles, Ignaz Veratschnig, v pliberški prodajalnici tobaka i. dr.

Živinska kuga. — (Iz Roža). Hud udarec je zadel rožansko živinorejo. Na podgorski planini so zasledili prve slučaje nevarne živinske kuge, slinavke in parkljevke. Takoj je oblast odredila, da se planina loči od zunanjega sveta, istočasno so bile spraznjene v bližini meje se nahajajoče planine. Posestnikom je naročeno, naj složno z oblastjo pomagajo pregnati nevarno bolezen. V bližini okužene okolice so predvideni razni varnostni ukrepi. — K zdravljenju nevarne kuge nam prijatelj lista za naše kmete javlja sledeči zanesljivi postopek: Okužena živina naj se zdravi s takozvanim knajpanjem. Rjuhe namočimo v mrzlo vodo, jih devamo na živino ter jo pokrivamo s kocami, dokler vročina ne pojenja. Pri zadostni skrbi žival tekom treh dni spet ozdravi. Brezpogojna snažnost je pri tem predpogoj.

Eberndorf. — Dobrla ves. V družino živinozdravnika dr. Luke Sienčnika se je naselila žalost. Malega, komaj 2 letnega Marijančka je Vsemogočni volil med svoje nebeške krilatce. Nenadno je zbolel na slepiču, oče ga je takoj prepeljal v celovško bolnico, a ni mu bilo več pomoči. Za malim ljubljencem žalujeta mati in oče ter bratca Svitko in Milan. Trupelce so izročili materi zemlji v soboto dopoldne, njegova nedolžna dušica pa se veseli med nebeškimi sovrstniki.

St. Margarethen. — Šmarjeta v Rožu. V soboto 8. t. m. smo spremili k zadnjemu počitku 52 letno Ano Vedenik, pd. Šoštarco iz Dolnje vesi. Rajna je dolgo bolehala na vodenici in slabem srcu. Bila je vzorna mati, zvesta veri in narodu svojemu. Zapušča žalostnega moža in dva fanta, s katerimi sočustvuje vsa fara. Naj dobra mati počiva v Gospodu!

Koroški drobiž. V Celovcu je bival drž. organizacijski vodja dr. Ley. Otvoril je pokrajinsko delovno zbornico. — Tudi v Galicijo je dospelo večje število dunajskih visokošolcev. — V Grebinju je umrl 75 letni Jožef Puschl, bivši posestnik Fricejevega posestva na Limbergu. — 36 letni motorni kolesar Pankrac Nusser iz Št. Petra pri Celovcu je zadel v tovorni voz in padel tako nesrečno, da so mu zadnja kolesa zdrobila glavo. — 65 letni Mihael Schleicher z Otoka je padel v celovški prekop. Rešili so ga trije šolarji. — Cesta, ki veže Globasnico s pliberško cesto, bo kmalu dogotovljena in so je Globašani prav veseli. — V juniju t. l. je bilo samo še 225 podpiranih brezposelnih v deželi. — Od 22. do 30. julija je ob Vrbskem jezeru mednarodni športni teden. — Zaprisežen je bil velikovški župan Werner Eberle. — Carinska poslopja v Podljubelju so domala dograjena. — Pri gradnji vodovoda v Borovljah so našli v zemlji okostje do 30 let starega moškega. Truplo je moralo biti v zemlji najmanj 30 let. — V gorah nad Bistrico v Rožu se je ponesrečil carinik Janez Walz.

Naša prosveta

Zaključna beseda o družinski vzgoji.

V nizu člankov našega prosvetnega kotička smo prikazali torišče uspešne narodne vzgoje: družino. Tako smo dejali: Družina je nekak vhod v občestva vasi in naroda. Kdor ni povezan v družino in svoji družini ni zvest, bo le težko ohranil zvestobo svojemu narodu. Kdor ne ljubi družine, ne ljubi naroda. V družini so otroška srca kakor vigredna greda, čakajoča na vestnega sejavca in njegovo zdravo seme. Družinska molitev in družinska pesem povežeta male najožje z onimi, ki so jim po duhu in krvi najsorodnejši in najbližji in ki naj so jim prvi voditelji na življenja poti.

Zaključna beseda bodi namenjena materam, tetkam in sestram naših malčkov predšolske in šolske starosti. Ženi je v družini odrejena naloga ohranjevanja, plemenitenja, vzgoje. Z ženo stoji ali pade stoletna tradicija kmetskega doma. Žene povezujejo domove v vaško in farno občestvo ali pa trgajo vasi in fare v male drobce. Žena je prva varuhinja kmetske časti in kmetskega dostojanstva. Žena končno je glavni steber narodne družine, njen živi molitvenik, njena živa pesmarica, njena živa slovenska slovnica, njena resnična kulturna zakladnica.

Ni ženi prirojeno, da bi nastopala na zunaj in se posvetovala v občinskih zbornicah, da bi vodila vaško in farno soseščino in da bi v prvi fronti vodila borbo za pravo naroda in narodne besede. Tihi družinski domček je njena posvetovalnica, soseščina in fronta, ob koreninah poedine in občestvene rasti, družini je njeno pravo in glavno mesto!

Mati, teta, sestra!

Mati! Ali ljubiš svojega otroka, ali ga ljubiš resnično?

Tetka! So ti res pri srcu tvoji mali nečaki in nečakinje?

Sestra! Imaš dovolj srca za svoje male bratce in sestrice?

V družini je vaš delokrog, tod vas čaka neizmerna naloga, težka, a najhvaležnejša. Brez vaše skrbne roke bi rastle mlade rastlinice vprek, suša bi jih po mili volji uničevala, zastonj bi jih močil blagodejni dežek in poljubljala jutranja rosa, divji plevel bi jih prerastel in zatrl. Tod je treba uravnavanja, pomoči, škropljenja, pletve. Treba je za male tople, mehke besede, vedre pesmi, odločne graje, določne prošnje in še iskrene molitve, da je rast mladega bitja zdrava in prava, rast v živo družinsko in narodno slovensko zavest. Le tako zamore mlado drevesce rasti vzravnano in nekoč dajati stoteren sad. Nočemo govoriti o pripomočkih složnega, malim posvečenega družinskega življenja. Često bo otrok sam segel po mladinskem listu, mladinski knjigi ali pesmarici, dostikrat bo spretna žena sama iznajdljiva dovolj pri izbiri svojih vzgojnih sredstev.

Naj nismo govorili zaman! Ljubezen do najmlajših našega slovenskega rodu nam je narekovala prošnjo za žrtev slovenske žene. Ne dvomimo, da je taista ljubezen pri materah, tetkah in sestrah naših malčkov še bolj živa in še bolj korajžna. Naj živi dejavno in resnično ljubeča slovenska žena! TO.

Prepovedi. V Vogrčah nameravani materinski dan je bil po pliberškem krajevnem vodji nar. soc. stranke prepovedan. Prepoved navaja razlog, da so materinske proslave pridržane nar. soc. stranki. Prosvetna zveza se je nato obrnila na okrožno nar. soc. vodstvo v Velikovcu in sprejela odgovor, ki bo zanimal tudi ostala slovenska društva. Glasi se: „Pristojnemu krajevnemu vodji stranke je treba nestrankine prireditve sicer pravočasno javljati. Krajevni vodja pa ni upravičen, da bi nestrankine prireditve prepovedoval. Dovoljenja za nestrankine prireditve iz stavlja okrajno glavarstvo, glavarstvu so pridržane tudi eventualne prepovedi. Heil Hitler! Okr. vodja Koch."

St. Jakob i. R. — Št. Jakob v Rožu. (Slovenska požarna bramba razpuščena). Društveni komisar Vzhodne marke je odredil razpust slovenske požarne brambe. Njeno premoženje bo odslej upravljala občina. Odlok je utemeljen z zakonom o uvedbi občinskih gasilskih čet oz. občinske policije. — Šentjakobska slovenska požarna bramba je bila med najstarejšimi gasilnimi društvi v deželi in se njeno delovanje razteza na celih 6 desetletij. Njeni člani si štejejo v ponos, da je bilo njeno delovanje vsikdar v občo korist občanov in najširše okolice, v blagor naroda, katerega ime je nosila, in v čast božjo. Biti član slovenske gasilske organizacije, je veljalo za moški šentjakobski svet vsikdar za posebno odlikovanje. Naj ostanejo vzori, katerim je razpuščena organizacija tako zvesto in tako dolgo služila, nezatemnjeni še v dolgo bodočnost!

Naše gospodarstvo

Danska uči!

Danska ima okroglo 210.000 kmetij. Veleposestva so redka, pretežna večina kmetij je srednje velikosti od 3 do 10 ha. Glavna panoga danskega kmetijstva je živinoreja, kar ima svoj glavni vzrok v srednjem obsegu poedinih posestev in še ugodnih vremenskih in površinskih prilikah. Samo petino svojih pridelkov in izdelkov kmetijskega gospodarstva porabi Danska sama, štiri petine kupujeta Anglija in Nemčija.

Oglejmo si na kratko, kako izgleda danska kmetija. Največjo pažnjo posveča danski kmet goveji živini. A na čudo nikjer ni videti raztegnjenih travnikov in pašnikov, marveč največ polje. Danski kmet je hkrati poljedelec, a na polju prideluje predvsem živinsko krmo. Tako ima neka kmetija sedem večjih njiv in na njih sledeče sadeže: deteljo, oves, pšenico, repo, ječmen, lucerno in pašo. Pšenica služi za pičo perutnini, najboljša zemlja prinaša izključno živinske krmske sadeže. Repa ni pri nas običajna, marveč sladkorna pesa. Ta srednja kmetija redi 10 glav prvovrstne govedi, pri čemer drobiž ni vštet. Povprečno se računa, da prideta na hektar zemlje 2 govedi oz. ena molznica prve kakovosti.

Na eni in isti njivi se vrstijo tekom let sledeči sadeži: detelja, paša, paša, oves, pšenica, pesa, ječmen, ječmen (vmes lucerna). Kar imenujemo paša, so deteljnji posevki, ki naj služijo za krmljenje živine v toplem letnem času. Paše vprek, pri čemer so živali v kretanju svobodne in neprivezane, danski kmet ne pozna. Često je videti na kultiviranem pašniku do 30 krav na vrvi. Paša na vrvi je običajna. Kolikor je prostih pašnikov, kjer se pase živina svobodno, so obdani s trdno ograjo in namenjeni mlajši živini. Pašniki so često razdeljeni tako, da ima starejša živina boljšo travo. Ker primanjkuje pastirjev, je ograja ponajveč zičnasta in napolnjena z električnim tokom.

Danski kmetje se radi podvržejo kontroli mlečnosti svojih krav. Povsod se krmi govedo po tem, koliko daje mleka. Dvakrat v letu se govedo cepi proti jetiki. Hlevi so prostorni, okna v njih velika, naprave za prezračevanje brezhibne. Gnoj zbirajo na pripravnem gnojišču, pašnikom in pesi dajejo tudi gnojnice. Umetnega gnoja uporabljajo razmerno malo. Domačega gnoja in krme je dovolj govedo je dobro oskrbovano. Vrhuvsega pride še sijajna zadružna organizacija, ki skrbi za racionalno prodajo pridelka, omogoča investicije in goji kmetsko vzajemnost. Potem ni čuda, da so danski kmetje zadovoljni.

Važen odlok velikovškega okr. glavarja. Z ozirom na ugotovljene slučaje živinske kuge v kranjskem in radovljiškem srezu v Jugoslaviji je velikovški okr. glavar odredil, da je prepovedano goniti živino na paši preko državne meje, živina se mora nahajati vsaj 500 m oddaljena od državne meje in če to ni mogoče, se mora odgnati s planine. Vsakršen uvoz živine in živinskih izdelkov je prepovedan, osebni promet je dovoljen na carinskih cestah pri Potoku, Pliberku in v Beli oz. na železnicah.

Svinje in ovce v Vzhodni marki. — Z decembrom 1938 je bilo ugotovljenih v Vzhodni marki 2,871.000 svinj. Največ svinj imajo v Nižjem Podonavju, sledi Štajerska in Vrhnje Podonavje. Na Koroškem je 243.100 svinj. Celotno število je v primeri z letom 1934 za 48.000 višje, a se bo v naslednjih letih še znatno dvignilo. — Tudi število ovac narašča. V pokrajinah Solnograška, Tirolska in Predarlska se je število ovac v zadnjem štiriletju zvišalo za 20.600 živali, kar je domala četrtina prejšnega števila. Da se ovčjereja spet udomačuje, dokazuje dejstvo, da je posebno narastlo število ovnov.

Kedaj je krava breja? Čim prej ugotovimo brejost, tem lažje lahko prilagodimo krmo in uravnamo svoje ravnanje z živino. Breje krave so mirne, imajo posebno v prvi polovici brejosti dober tek, v drugi polovici pa so bolj izbirčne. Čim dalje traja brejost, tem bolj se nabrekneta želodec in vime, lakotnice se večajo, spodnji trup postaja obilnejši. V petem mesecu se tele lahko že otipa. Vendar še nikakor ni rečeno, da krava ni breja, če teleta ne otipamo. Zelo previdno moramo postopati pri notranji preiskavi.

Namesti ribje moke je dobro tudi posneto mleko. Poizkusi so dokazali, da je krmljenje prašičev s posnetim mlekom, kateremu dodamo ječmenega in rženega zdroba in še nekoliko dušenega krompirja, izredno izdatno in je pri tem dodatek tudi najboljše ribje moke odveč. Vendar mora biti posneto mleko sveže, sladko in še naravno toplo.

Koliko kokoši na enega petelina? Te številke si zapomnimo: za težje pasme je 6 do 8 kokoši dovolj, pri srednjih pa imejmo do 15 na enega petelina. Tudi gosi je na gosjaka dovolj 10, rac največ 4 do 6 na racmana, puranov do deset.

Cene za zgodnji krompir. Dež. vlada je odredila sledeče cene za zgodnji krompir: bela, rdeča ali modra vrsta za 50 kg 4.45 RM, rumena 4.85 RM in rumena dolga 5.25 RM. Navedene cene so veljavne za producente in sicer do 22. julija t. l.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Svetovno čudo.

To je ameriška razstava. Vsa je v znamenju visoko razvite tehnike, ki nima tekmeca na svetu. Velike industrijske firme so v lastnih poslopjih prikazale, česa vsega so zmožni njihovi inženjerji. Človeški duh se divi iznajdljivosti tehnikov, na naravnost rafiniran način pa občudovalca kmalu prelevijo v kupca in smehljaje stresa svoj denar pri blagajni. Na polju reklame so Amerikanci nedosegljivi. Trgovsko osobje je prikupno in uglajeno, v vseh večjih trgovinah se govorijo vsi večji evropski jeziki. Povsod so saloni z mehkimi stoli, v palači General Motors je na razpolago razkošno gledališče, Ford ima urejen prekrasen vrt, telefonska družba pa ima pravcat gozdič z žuborečim potočkom.

Najbolj privlačno moč ima razstava tvrdke General Motors. Vsedeš se v naslanjačo iz modrega baržuna, stol se počasi premika naprej, od nekod se čuje mehak, tajinstven glas, ki razglaša čudesa, ki jih zre oko. Pred seboj vidiš pokrajino, kot bi bila velika več 100 km, voziš se mimo bujnih prerij, krasnih dolinskih zarez, skozi gozdove, ob rekah in jezerih. Vasi, ki jih ugledaš, so krasna vrtna naselja, na cestah je avtomobil izključni gospodar, ob avtobusih-velikanih se premikajo mali, ljubki avtomobilčki, krasna cesta se vije v gorske strmine do snežnikov in ledenikov, nad sijajno urejenimi tovarnami krožijo letalski avtobusi in jo zavijajo v široke ulice moderno urejenega mesta. Ko se tvoj stoliček ustavi, se moraš vščipniti v nos, da se zaveš sebe in razstave. Četrturna pot skozi svet leta 1960 je končana in te je stala bora dva dolarja.

V drugi razstavi se vsedeš na mehak stol, ki se suče v velikem polkrogu. Zapored se ti kažejo pred očmi vse surovine, ki jih rabijo industrije. Druga firma kaže bobenček, v katerem bodo bodočega človeka izstreljevali na obisk na poljubno zvezdo. Železniška družba je razstavila lokomotive in vozove od najpreprostejše do najduhovitejše vrste. V „mlečnem paviljonu" nastopajo krasno nastrižene, sfrizirane krave, ki jih molzejo blesketajoči se aparati. V drugem paviljonu lahko zaslutiš, kako boš nekoč potom posebnega daljnoglednega aparata doma opazoval vse velike dogodke po svetu naokrog. Edisonova družba razkazuje panoramo New-Yorka, kjer se vsak večer zablišči 50.000 malih električnih lučic. — Nikjer pa ni številk, statistik, učenih razprav. Nikjer se ti ne ponujajo s kričečimi besedami, a sam ne veš, kedaj si porabil svoj zadnji dolar za to svetovno čudo.

Po „Amerikanskem Slovencu".

Toplomer v gumbnici. Tovarna barometrov G. Lufst v Stuttgartu je razstavila na velesejmu v Lipskem originalen, majhen toplomer, ki se lahko nosi v gumbnici. Dolg je 2.5 cm in se kakor gumb zatakne v gumbnico. Posebno praktičen je ta izum za prijatelje sporta, za turiste, delovodje po rudnikih, predilnicah, tkalnicah in za bolniške stražnike.

Kdo ne je vsak dan srebra? Ljudje jedo vsak dan med običajno hrano srebro, da niti ne vedo za to. To pa seveda samo takrat, ko je jed osoljena z morsko soljo. Morska sol je zelo zdrava. Vsebuje pa med drugimi rudninskimi sestavinami tudi srebro. Zadnje se nahaja v soli v zelo neznatnih količinah.

Kolera se je pritihotapila po letalu na londonsko letališče Croyden in povzročila veliko paniko. Eden izmed dvajsetih potnikov, ki so dospeli iz Indije, je zbolel za kolero, prenesli so ga takoj v bolnišnico, ostalih 19 sopotnikov so morali za nekaj časa izločiti od sveta.

Spanje in rast človekova. Navadno slišimo iz ust zdravnikov, da zdravo spanje podaljša človeku življenje. Gotovo je na tem nekaj resnice. Manj znano pa je, da človek v spanju tudi raste. Točna opazovanja na otrocih so pokazala, da podaljša spanje telesno konstrukcijo povprečno za poldrug centimeter. To seveda ne pomeni, da bi ob pravilni prehrani otrok zrasel vsak dan za poldrugi centimeter, ker bi sicer zrasel v enem letu za pet metrov. V spanju pridobljeni prirastek se namreč čez dan zopet izgubi, kajti telesno konstrukcijo potlači v prvi vrsti sama teža telesa navzdol.

Kozje mleko ni za dojenčke. O kozjem mleku se je že prej vedno trdilo, da ni primerno za dojenčke. Zdaj je proučil to vprašanje temeljito K. Schwarzer na otroški kliniki v Göttingen. Rezultat njegovih opazovanj pa potrjuje pravilnost starega naziranja. Tudi pri takih otrocih, ki so dobivali poleg kozjega mleka še materino, so nastale motnje v prehrani, slabokrvnost in manjša odpornost do nalezljivih bolezni. Schwarzer naglaša, da s svojim dognanjem nikakor noče omalovaževati kozjega mleka, ki ima svojo redilnost za odrasle, nikakor pa ni priporočljivo za dojenčke, kajti pri njih se pojavijo škodljive posledice.

Zakaj vse služi godba. Poveljnik pristanišča v Honolulu je odredil, da mora med nakladanjem municije na vojne ladje vedno igrati godba in sicer lahke komade. Njegovi svetovalci so namreč dognali, da vpliva godba na enakomernost dela in delavčev mir. Slednje pa je važno pri prekladanju nevarnega netiva. — Strumnih koračnic menda pri tem poslu godba ne igra, kar je po sebi razumljivo.

Vojaška pehota bo padala z neba. Že pred letom je došla iz Rusije novica, da letala s pomočjo padal lahko postavijo kar cel bataljon na poljubno mesto v sovražnikovem zaledju. Danes obstojajo v vseh večjih državah posebni vojaški oddelki, izvežbanji za skakanje iz letala s pomočjo padala. Velja načelo, da morajo biti ti vojaki prostovoljci, neporočeni ter telesno močno razviti. Uporabljanje padala zahteva izredno prisotnost duha in so zato mnogovrstne vežbe na sporedu dotlej, da se vojak usposobi za svoj nedvomno svojevrstni posel.

Dar za smeh

Vest. „Če ukradeš koščck sladkorja in te pri tem zaloti mati, kaj se zgodi?" Učenček: „Kaznuje me!" — Učitelj: „Gotovo postaneš čisto rdeč v obraz, kaj ne? Zakaj?" — Učenček: „Ker bi hotel sladkorček hitro požreti!"

Če bi bil kralj. — Gorjanca so vprašali, kaj bi napravil, če bi bil nenadno kralj. Previdno se je odrezal: „Poleti bi v senci zelenca, pozimi za pečjo dreto vlekel. Vlekel bi na vsak način."

Duhoviteža. — Miha drega Šmona: „Poglej voz tam na cesti! Ga vleče konj ali kobila?" — Šmon: „Norec, kako hočem tako daleč razločiti?" — Miha: „Če te bo pod nos brncil, je konj, če te bo brcnila, je kobila!"

Uboga Nežika. — Mama: „Nežika, zakaj jokaš?" — Nežika: „Ponoči se mi je sanjalo, da je pogorela naša šola." — Mama: „Pa saj šola še stoji in se ti je samo sanjalo!" — Nežika zatuli: „Zato ja jokam."

Najboljša služba. — Urša: „Kako se počutiš v zakonu?" — Katra: „Sijajno! Moj mož je v tovarni nočni čuvaj. Podnevi spi, ponoči ga ni doma."

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Celovec, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigoveznica

Celovec, Domgasse 17, tel. 653